

знання в контексті наукової революції займалися Т. Бондаренко, В. Карпович. Однак вивчення наукових революцій як механізму розвитку науки загалом і математики зокрема, не охоплює основні сфери математичного знання, концентруючи увагу головним чином на математичних методах та окремих застосуваннях математики в розвитку природничо-наукового знання.

Математика, яка взяла на себе роль робочої мови теоретиків природознавства – мови, чутливої до потреб наукової практики, а, отже, завжди відкритої відновленням, збагаченням, привела природознавців до усвідомлення фундаментальної залежності їхньої діяльності від тієї мови, що визначає їхню обрій теоретичної думки.

Якщо у давні часи математика частіше розглядалася як сукупність постулатів, незмінних та вічних, то з плином часу погляди на неї суттєво змінювались. Такий підхід відбивався навіть на математичній освіті. Так до середини ХІХ ст. вивчення математики в університетах полягало в прослуховуванні лекцій та їх повторенні студентами, то пізніше вводяться семінарські або практичні заняття. У ХХ ст. з'являється термін «математична творчість», що належить видатному математику А. Пуанкаре, який вперше звів разом в одному понятті такі на доті несумісні терміни як «математика» і «творчість». У наші дні така термінологія вже не нова, проте питання про взаємозв'язок математики і творчості, і взагалі про природу математики все так само цікаве з багатьох причин, однією з яких є прямиий зв'язок його з актуальною сьогодні проблемою штучного інтелекту та багатьма іншими.

У другій половині ХХ ст., у зв'язку з розповсюдженням комп'ютерів, відбулася суттєва переорієнтація математичних зусиль. Значно зросла роль таких розділів, як чисельні методи, теорія оптимізації, спілкування з дуже великими базами даних, кодування звукових і відеоданих і т.і. Виникли нові прикладні науки – кібернетика, інформатика, розпізнавання образів, теоретичне програмування, теорія автоматичного перекладу, комп'ютерне моделювання, компактне кодування аудіо- і відеоінформації та ін.

Найцікавішим тут є те, що розвиток не зупиняється. І кожен новий крок дає поштовх для подальшої роботи та нових обріїв.

КУЛЬТУРНО-ГРОМАДСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІВДЕННО-ЗАХІДНОГО ВІДДІЛУ РОСІЙСЬКОГО ГЕОГРАФІЧНОГО ТОВАРИСТВА

Ковальська К.В.

*ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди» (м. Переяслав-Хмельницький Київської області)*

В історії української етнографії діяльність Південно-Західного Відділу Російського Географічного Товариства мала велике значення. Він згуртував навколо себе багато діячів народознавства, сприяв широкому розгортанню досліджень у царині культури та побуту народу, публікації наукових матеріалів. Найважливішим є те, що Відділ звернувся до проблем, котрі

тривалий час стали визначальними в розвитку етнографічної думки. Продовжуючи подальше вивчення матеріальної та духовної культури, яке на Україні вже мало певні традиції, Відділ велику увагу приділяв проблемам новим і малодослідженим у етнографії. Саме товариство започаткувало дослідження в галузі звичаєвого права, общини, етнічної статистики. Відділ поглибив і розширив рамки дослідження побуту сільськогосподарського і промислового пролетаріату, початок якого було покладено значно раніше працею П. Журавського.

Прогресивна діяльність Південно-Західного Відділу за дореволюційного часу лишалася майже не висвітленою, бо за звинуваченням в українофільській пропаганді і сепаратистських тенденціях він потрапив у немилість царських властей і, підпавши під дію реакційного Емського указу, був закритий.

Величезний інтерес до вивчення культури та побуту українського народу, що пробудився серед широких кіл наукової громадськості під впливом Російського Географічного Товариства, накопичення етнографічних матеріалів, позитивний досвід діяльності Відділення етнографії Російського Географічного Товариства та його філіалів – Кавказького, Оренбурзького, Сибірського і Північно-Західного, – усе це незабаром переконало демократичних діячів науки і культури в необхідності створення відповідного Відділу й на Україні. Про потребу створення такого Відділу свідчило і успішне завершення Російським Географічним Товариством статистико-етнографічної експедиції до Південно-Західного краю під керівництвом П.П. Чубинського. Експедиція не лише збирала величезний і маловідомий фольклорно-етнографічний матеріал, але й дала поштовх подальшій розробці програми народознавчих досліджень, показала широкі перспективи розвитку таких досліджень в Україні.

В Україні в кінці 60-х – на початку 70-х рр. XIX ст. не існувало жодного наукового етнографічного центру. Київська Археографічна комісія, як відомо, основну свою увагу спрямовувала на вивчення історії та археології, а Комісія для опису Київського учбового округу, де був спеціальний відділ етнографії і яка склала першу на Україні етнографічну програму, надрукувавши при цьому ряд етнографічних праць, 1864 р. припинила своє існування.

До визначних дій Відділу слід віднести клопотання його діячів стосовно заснування премії імені М. Максимовича і рішення видати повне зібрання творів цього видатного українського вченого. Але у зв'язку з тим, що діяльність Відділу у липні 1876 р. було припинено, то цю справу взяло на себе Церковно-Археологічне товариство. Тритомне видання творів М. Максимовича вийшло в світ вже у 1877р.

Велике значення для діячів Відділу мала несподівано отримана можливість виступити на публіцистичній арені: газета «Киевский телеграф» стала періодичним органом Відділу (літо 1874 – літо 1875 рр.). Участь у редакції брали такі члени Відділу, як В. Антонович, В. Беренштам, Ф. Волков, М. Драгоманов, П. Житецький, О. Русов, П. Чубинський та інші. На початку 1875 р. «Киевский телеграф» проголосив, що газета буде значну увагу приділяти потребам народу. На сторінках газети обговорювалися: оцінка

реформи 1872 р., тяжке становище селянства, стан здоров'я сільського населення, пропозиції щодо змін податкової системи, вимоги дострокового кредиту для селян, матеріальне становище робітників на підприємствах; детальні звіти про засідання усіх існуючих у Києві міських, вчених, промислових і благодійних товариств, Відділу Російського Географічного Товариства, реферати його діячів тощо.

Значні зусилля діячів Відділу були направлені на заснування бібліотеки і етнографічно-географічного музею. Зазначимо, що вже у травні 1873 р. у бібліотеці нараховувалося 405 книжок, у музеї – 888 предметів, у 1875 р. – 1000 примірників і 3 тис. предметів відповідно.

Велику допомогу надав Відділ у підготовці проведення у Києві III Всеросійського археологічного з'їзду (серпень 1874 р.), скликаного за ініціативи професорів і викладачів університету Св. Володимира. Переважна більшість його членів брала активну участь у розробці програми з'їзду, складання основних питань для наукових дискусій, а також у проведенні археологічних та етнографічних екскурсій, виставок. На з'їзді діячами Відділу було прочитано десять рефератів. Проведений з'їзд здобув загальносвітового визнання.

Діячі Відділу підтримували тісні стосунки як з численними установами, товариствами, комітетами Росії, України, із слов'янськими товариствами, так і з Португальським, Мадридським, Каїрським Географічними Товариствами. Вони були запрошені на міжнародну виставку у Париж. Зазначені факти свідчать про поступово зростаючу могутність Відділу, який, завдяки наполегливій діяльності його членів, перетворився на важливий науковий осередок.

ДОРОЖНІ КОМУНІКАЦІЇ ТА ЗЕМЛЕРОБСТВО НА ТЕРЕНАХ СЛОБІДСЬКОЇ УКРАЇНИ У XVIII СТ.

Коніва Ю.В.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут» (м. Харків)*

Сільським господарством у Слобідській Україні розпочали займатися у другій половині XVII ст., коли ці землі освоювало осіле населення. Разом з тим, землі регіону почали обплітати дороги, які задовольняли, господарчі та комунікативні потреби слобожан. Крім того, на Слобожанщині продовжували функціонувати шляхи степовиків, але на відміну від минулих століть, вони використовувалися у мирних цілях, передусім, для торгівлі.

В умовах інтенсивного заселення Слобідської України, села були не одноманітними за соціальною структурою населення: «одно село з чумаками, коцарями, селітряними буртами, братствами, шпиталями; друге село урядниками та становими; вже третє село з банками, кооперативами та просвітами». [1, с. 4–7]. Така різноманітність сприяла формуванню та розвитку «нової» системи сполучення, яка слугувала, насамперед, осідлій людності. Але,